

Sygn. akt I ACa 1270/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	Prezes SA Andrzej Niedużak (spr.)
Sędziowie:	SSA Tadeusz Nowakowski SSA Jan Gibiec
Protokolant:	Katarzyna Rzepecka

po rozpoznaniu w dniu 20 grudnia 2013 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **Województwa (...) – Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w O.**

przeciwko **Towarzystwu (...) z siedzibą w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 23 maja 2013 r. sygn. akt I C 748/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej 2.400 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód Województwo (...) – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w O. wniósł o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) w W. kwoty 169.533,21 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10.11.2012 r. do dnia zapłaty tytułem gwarancji ubezpieczeniowej należnej powodowi jako beneficjentowi tej gwarancji.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy uwzględnił żądanie powoda w całości oraz obciążył pozwanego kosztami postępowania w łącznej kwocie 12.078 zł.

W ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy uznał, że powód może skutecznie domagać się od pozwanego wypłaty kwoty 169.533,21 zł tytułem udzielonej gwarancji ubezpieczeniowej.

W ocenie Sądu I instancji nie są trafne zarzuty pozwanego kwestionujące roszczenie powoda z uwagi na utratę podstawy prawnej dla zabezpieczenia w postaci gwarancji ubezpieczeniowej w związku z odstąpieniem od umowy nr (...). Sąd ten podkreślił, że gwarancja ubezpieczeniowa jest umową o charakterze samoistnym, umową nienazwaną, której treść określa dokument gwarancji. Umowa obejmuje w istocie trzy stosunki składające się na relację gwarantowania: stosunek wynikający z umowy podstawowej (dłużnik – wierzyciel), stosunek wynikający z umowy łączącej dłużnika i gwaranta (umowa o udzielenie gwarancji, zlecenie wystawienia gwarancji), oraz stosunek gwarancji między wierzycielem (beneficjentem), a gwarantem. Wprawdzie to gwarant, wystawiając gwarancję, składa jednostronne oświadczenie woli, jednak z chwilą przyjęcia gwarancji przez beneficjenta dochodzi do zawarcia umowy. Obowiązek zapłaty po stronie gwaranta przyjmuje charakter zobowiązania nieodwołalnego i bezwarunkowego. O ile w ramach swobody umów strony mogą ukształtować umowę gwarancji ubezpieczeniowej jako umowę czy to o charakterze kauzalnym, czy też abstrakcyjnym, to jednak w niniejszej sprawie w użyte w dokumencie gwarancyjnym sformułowania, że gwarancja jest płatna „bez stawiania warunków”, oznacza, iż umowie tej nadano cechy zobowiązania abstrakcyjnego, a co za tym idzie żadna ze stron umowy gwarancji nie może podnosić zarzutów nieważności *causae* bądź jej odpadnięcia.

Sąd ten zwrócił także uwagę, iż zobowiązanie gwaranta z umowy gwarancji nie jest zobowiązaniem akcesoryjnym, przeciwnie ma charakter zobowiązania samodzielnego, którego istnienie i zakres określa sama umowa gwarancji. To zaś oznacza, że gwarant nie może wobec gwarantariusza podnosić zarzutów z innego stosunku prawnego, w szczególności zarzutów z umowy zlecenia gwarancji ubezpieczeniowej, ani też zarzutów ze stosunku podstawowego, w tym zarzutów, które przysługują dłużnikowi ze stosunku podstawowego wobec beneficjenta gwarancji. Odmienna zasada musiałaby wynikać albo z przepisu prawa, albo z woli stron umowy gwarancji z czym nie mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie.

Kierując się powyższymi uwagami Sąd I instancji uznał, że w rozpoznawanej sprawie spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności gwaranta względem powoda, zawarte w umowie z 19 września 2011 r. nr (...). Bezzasadna zaś jest argumentacja pozwanego, w tym w szczególności wskazująca na utratę podstawy prawnej dla zabezpieczenia z uwagi na odstąpienie powoda od umowy z wykonawcą. Odstąpienie od umowy stanowiło skutek niewłaściwego wykonania umowy, a gwarancja nie zawiera w swej treści zapisów wskazujących na to, że strony wyłączyły możliwość dochodzenia roszczeń z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy powstałych w związku z odstąpieniem od umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego niezasadny jest zarzut pozwanego, iż umowa gwarancji nie zabezpieczała zapłaty przez wykonawcę kary umownej, skoro z samej treści umowy gwarancji wynika, że zabezpieczała roszczenie powoda w stosunku do wykonawcy powstałe z tytułu niezapłacenia przez wykonawcę należności powstałych w okresie obowiązywania gwarancji w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy, a należności te to także kary umowne, o jakich mowa w § 10 umowy nr (...). W ocenie Sądu odstąpienie przez powoda od umowy i obciążenie wykonawcy karą umowną jest konsekwencją jego działania polegającego na niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu umowy.

Pozwany zakwestionował żądanie powoda z uwagi na brak wymagalności roszczenia, jednakże zarzut ten również został uznany za bezzasadny skoro nie wskazał na jakiej podstawie kwestionuje samo roszczenie. Wprawdzie na okoliczność tę powołał dowód z zeznań świadków K. S. i M. S., nie sprecyzował jednak jakie konkretnie okoliczności mają za pomocą tego dowodu zostać wykazane, co skutkowało oddaleniem wniosku. Pozwany wywodził, iż kara umowna powinna zostać obniżona z uwagi na częściowe wykonanie umowy, nie wskazał jednak do jakiej wysokości miałby być ona obniżona

i jakie okoliczności uzasadniają jej obniżenie, jak również nie przedstawił dowodów na tę okoliczność. Wreszcie zdaniem Sądu Okręgowego niezasadny jest zarzut pozwanego ograniczenia gwarancji do 70% wysokości zabezpieczenia z uwagi

na treść § 12 ust. 2 umowy nr (...), albowiem postanowienie to nie odnosi się do sytuacji niewykonania bądź nienależytego wykonania zobowiązania.

Mając powyższe na uwadze Sąd I instancji uwzględnił w całości żądanie pozwu. Orzekając o odsetkach Sąd ten zważył, że pozwany wezwanie do zapłaty otrzymał w dniu 26.10.2012 r., zgodnie z umową zobowiązany był do spełnienia świadczenia w ciągu 14 dni od otrzymania wezwania, toteż od 10 listopada 2012 r. pozostawał w zwłoce.

Od wyroku apelację wywiódł pozwany. Zaskarżając powyższe orzeczenie w całości, zarzucając:

1. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 217 § 2 k.p.c. wskutek oddalenia wniosku dowodowego pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków K. S. i M. S.;

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 353¹ k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że przedmiotowa gwarancja ubezpieczeniowa stanowi gwarancję samoistną, nieodwołalną i bezwarunkową, zobowiązując do zapłaty sumy gwarancyjnej na pierwsze pisemne wezwanie, podczas gdy x treści gwarancji wynikało nieodwołalne i bez stawiania warunków zobowiązanie poza tymi wskazanymi w dokumencie gwarancji;

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 k.c. przez błędną wykładnię postanowień umowy gwarancji i uznanie, że obowiązują one roszczenia powstałe w związku ze skutecznym odstąpieniem od umowy.

Formułując powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości na koszt powoda, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Jednocześnie skarżący wniósł o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków K. S. i M. S. na okoliczności ustalenia istnienia wymagalnego roszczenia, zasadności odstąpienia od umowy oraz zakresu prac wykonanych przez wykonawcę, które mogą mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.

W odpowiedzi na apelację pozwanego powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu powtórzył konsekwentnie przedstawiane stanowisko co do charakteru gwarancji ubezpieczeniowej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zdołała podważyć trafności zaskarżonego orzeczenia i jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Na wstępie wskazać należy, iż dokonane przez Sąd I instancji – w oparciu o pełne i wyczerpujące postępowanie dowodowe – ustalenia faktyczne są prawidłowe, wobec czego Sąd Apelacyjny w całości je podziela i przyjmuje za podstawę swego rozstrzygnięcia. Podnoszony zaś przez pozwanego zarzut naruszenia art. 217 k.p.c. i niewyjaśnienia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktycznych ocenić należy jako niezasadny. Szczegółowa polemika z tym zarzutem zostanie dokonana w dalszej części rozważań, albowiem

z uwagi na przedmiot sprawy konieczne jest rozważenie zarzutów materialnoprawnych, przed zarzutami naruszenia prawa procesowego.

Istota rozstrzygnięcia niniejszej sprawy sprowadza się do oceny zarzutów pozwanego stanowiących polemikę ze stanowiskiem Sądu I instancji, zmierzającą do zakwestionowania samoistności, nieodwołalności oraz bezwarunkowości gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania kontraktu nr (...) udzielonej przez pozwanego, a której beneficjentem jest powód.

Na wstępie wskazać należy, że rozważania prawne zawarte w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku są trafne i jako takie Sąd Apelacyjny je podziela, a co za tym idzie ich szczegółowe powtarzanie nie jest ani konieczne, ani przydatne.

Odniesienie się do zarzutów pozwanego wymaga przypomnienia w tym miejscu jedynie, że gwarancja ubezpieczeniowa jest umową nienazwaną, której – podobnie jak w przypadku umowy gwarancji bankowej – towarzyszą zazwyczaj dwa dodatkowe stosunki prawne: tzw. stosunek podstawowy pomiędzy dłużnikiem i wierzycielem – beneficjentem gwarancji oraz umowa zlecenia gwarancji ubezpieczeniowej zawierana pomiędzy dłużnikiem ze stosunku podstawowego

albo osobą trzecią i zakładem ubezpieczeń – gwarantem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2004 r., I CK 102/03, niepubl.). Ze stosunku podstawowego wynika obowiązek udzielenia wierzycielowi gwarancji ubezpieczeniowej, której celem jest zabezpieczenie wykonania zobowiązania dłużnika ze stosunku podstawowego. Wykonanie obowiązku udzielenia wierzycielowi zabezpieczenia przez ustanowienie gwarancji ubezpieczeniowej następuje przez zlecenie – przez dłużnika ze stosunku podstawowego albo osobę trzecią – udzielenia gwarancji ubezpieczeniowej przez zakład ubezpieczeń. W wykonaniu tego zobowiązania gwarant, będący zakładem ubezpieczeń, zawiera umowę gwarancji ubezpieczeniowej z gwarantariuszem, a zarazem wierzycielem ze stosunku podstawowego. Zazwyczaj zawarcie umowy gwarancji następuje przez przyjęcie przez gwarantariusza oferty gwaranta zawierającej treść umowy gwarancji.

Owo wyróżnienie trzech odrębnych stosunków zobowiązaniowych ma doniosłe znaczenie, pozwala bowiem na ustalenie granic stosunku zobowiązaniowego powstałego pomiędzy gwarantem a beneficjentem gwarancji, a więc w okolicznościach rozpoznawanej sprawy pomiędzy pozwanym a powodem. Ocena zobowiązania pozwanego wobec powoda, wynikająca z udzielonej gwarancji ubezpieczeniowej, winna więc zostać dokonana wyłącznie przez pryzmat postanowień samej umowy gwarancji, które znalazły się w dokumencie gwarancji wydanej przez pozwanego (k. 48), a przyjętej przez powoda. Zobowiązanie gwaranta z umowy gwarancji ubezpieczeniowej ma bowiem charakter zobowiązania samodzielnego, nieakcesoryjnego, którego istnienie i zakres nie zależy od istnienia i zakresu innego zobowiązania, w szczególności zobowiązania dłużnika ze stosunku podstawowego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 1999 r., II CKN 402/98, OSNC 2000, nr 1, poz. 16 oraz z dnia 14 stycznia 2004 r., I CSK 102/03). Konsekwencją braku cechy akcesoryjności zobowiązania gwaranta jest to, że gwarant nie może wobec beneficjanta podnosić zarzutów z innego stosunku prawnego, w szczególności zarzutów ani z umowy zlecenia gwarancji ubezpieczeniowej (a więc ze stosunku pomiędzy generalnym wykonawcą kontraktu nr (...) a pozwanym), ani też zarzutów ze stosunku podstawowego (a więc zarzutów, które przysługują dłużnikowi ze stosunku podstawowego wobec beneficjanta gwarancji – wierzyciela ze stosunku podstawowego). Odmienna zasada, na co już wskazywał Sąd I instancji, musiałaby wynikać albo z przepisu prawa (jak ma to miejsce w przypadku poręczyciela), albo z woli stron umowy gwarancji ubezpieczeniowej, a takiej nie sposób upatrywać w umowie gwarancji nr (...), co za tym idzie nie sposób podzielić zapatrywania skarżącego o akcesoryjności jego zobowiązania.

Podkreślenia wymaga, że pozwany w umowie gwarancji zobowiązał się do zapłaty na rzecz powoda – bez stawiania warunków poza przewidzianymi w tym dokumencie – kwoty 169.553,21 zł. Wskazując na taki zapis gwarancji ubezpieczeniowej pozwany wywodził, iż że sporna gwarancja – wbrew ocenie Sądu I instancji – nie jest samoistna, nieodwołalna i bezwarunkowa, a co za tym idzie pozwany może ponosić odpowiedzialność wobec powoda za skutki wynikłe z odstąpienia od umowy podstawowej.

Odnosząc się do tak sformułowanego zarzutu w pierwszej kolejności wskazać należy, że w samej gwarancji ubezpieczeniowej określone zostały warunki jej realizacji i są to jedyne warunki, od których zależy wymagalność zobowiązania pozwanego. Należą do nich obowiązek pisemnego wezwania do zapłaty, podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w imieniu powoda, dołączenie dokumentów poświadczających reprezentację oraz poświadczoną za zgodność kopię karty wzorów podpisów osób reprezentujących powoda w terminie obowiązywania gwarancji (§ 3 i 6 gwarancji). Ocena czy warunki te zostały przez powoda spełnione dokonana została przez Sąd I instancji w sposób bardzo szczegółowy i ocenę tę Sąd Apelacyjny w całości podzielił. W konsekwencji stanąć należy na stanowisku, iż powód wymogom przewidzianym w gwarancji ubezpieczeniowej uczynił zadość, tym samym nie budzi wątpliwości, iż zobowiązanie gwaranta stało się wymagalne z upływem 14 dni od daty doręczenia mu wezwania do zapłaty, tj. z dniem 10 listopada 2012 r. Ocena w powyższym zakresie ostatecznie była wystarczająca do rozpoznania sprawy i uwzględnienia żądania pozwu.

Nie można natomiast, jak usiłuje czynić pozwany, jako warunku przewidzianego w umowie gwarancji poczytywać postanowienia § 2 umowy gwarancji, który zawiera wskazania, iż gwarancja zabezpiecza roszczenie powoda w stosunku do wykonawcy powstałe z tytułu niezapłacenia przez niego należności wynikłych z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy. Zapis ów służy jedynie określeniu celu umowy gwarancji a nie jej warunku w znaczeniu prezentowanym przez skarżącego. Podkreślić trzeba, że strony gwarancji ubezpieczeniowej są profesjonalistami, a zatem można oczekiwać, że w sposób należyty rozważyły wszystkie zapisy w umowie gwarancyjnej, a w sytuacji gdyby postanowiły nadać zakresowi i warunkom udzielanej gwarancji innego znaczenia, niż ten wynikający z wykładni językowej, zawarłyby dodatkowy zapis w umowie gwarancyjnej, którego celem byłoby doprecyzowanie gwarancji ubezpieczeniowej, czy to przez wskazanie konkretnych zdarzeń skutkujących odpowiedzialnością pozwanego, czy też wyłącznie tych, za które odpowiedzialności nie ponosi.

W szczególności przymiot profesjonalisty znajduje się po stronie pozwanego, który jest towarzyszem ubezpieczeniowym, a udzielanie gwarancji jest jedną z form jego działalności gospodarczej. Do działań pozwanego zastosowanie ma więc art. 355 § 2 k.c. nakazujący uwzględnianie zawodowego charakteru działalności przy ustalaniu należytej staranności jego działań. Skoro strona pozwana, poza odwołaniem się do treści umowy nr (...) na zadanie „odbudowa cieką C.” jako stosunku podstawowego, a zatem oderwanego od umowy gwarancyjnej, nie przytoczyła żadnych innych dowodów, które miałyby wskazywać na zamiar stron ograniczenia gwarancji, to sformułowane w apelacji zarzuty uznać należy za chybione.

W konsekwencji w ocenie Sądu Apelacyjnego analiza zapisów udzielonej przez pozwanego gwarancji bankowej nie pozwala zaaprobować stanowiska skarżącego, iż strony umowy ten nadały charakter akcesoryjny. Nie przecząc trafności przytoczonych przez skarżącego wyroków dotyczących akcesoryjności kary umownej wobec zobowiązania głównego, zważyć należy, że nie mają one żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Ocenie Sądów meriti w rozpoznawanej sprawie nie podlega charakter kar umownych określonych w umowie nr (...), a jedynie charakter zobowiązania pozwanego oraz jego wykonalność. Skoro przeprowadzona wyżej analiza nie podważa trafności oceny Sądu I instancji

o braku akcesoryjności zobowiązania gwaranta, toteż dla bytu i zakresu zobowiązania pozwanego wynikającego z umowy gwarancji zawartej z powodem

nie ma znaczenia istnienie i wysokość zobowiązania ze stosunku podstawowego. Jak wskazuje się w judykaturze także nawet nieważność umowy kreującej

stosunek podstawowy, albo odstąpienie od niej przez jedną ze stron umowy nie mają wpływu na istnienie ważnego zobowiązania gwaranta wobec gwarantariusza

z umowy gwarancji ubezpieczeniowej (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia

10 lutego 2010 r., V CSK 233/09, OSNC 2010/11/146, Biul.SN 2010/7/8, M.Prawn. 2011/15/828-833). W konsekwencji ustalonego charakteru gwarancji ubezpieczeniowej pozwany nie mógł bronić się przed żądaniem powoda podnoszonymi zarzutami ze stosunku podstawowego, a mianowicie wnioskując

o braku swej odpowiedzialności z faktu odstąpienia przez powoda od umowy

nr (...), zaś Sądy meriti były zwolnione z obowiązku badania tychże okoliczności.

Z tej także przyczyny nie zasługiwał na uwzględnienie także sformułowany przez pozwanego w apelacji zarzut niewyjaśnienia przez Sąd I instancji wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek bezzasadnego oddalenia wniosku pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków K. S. i M. S.. Podzielając argumentację Sądu I instancji, która legła u podstaw oddalenia tych wniosków, zaakcentować jedynie należy, że zeznania świadków miały dotyczyć – jakkolwiek nazbyt ogólnikowo określonych – okoliczności związanych z wykonaniem czy też niewykonaniem umowy kreującej stosunek podstawowy. Tymczasem, jak już wyżej była o tym mowa, rozpoznanie niniejszej sprawy i ocena zgłoszonego przez powoda żądania nie wymagała badania tychże okoliczności. W konsekwencji zeznania wskazywanych świadków nie mogły służyć ustaleniu okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a co za tym zgodnie z art. 227 i art. 217 § 3 k.p.c. podlegały oddaleniu, zaś zarzut nierozpoznania istoty sprawy w świetle powyższego nie znajduje żadnego uzasadnienia. Z tych samych przyczyn Sąd Apelacyjny oddalił ów wniosek pozwanego zgłoszony w apelacji.

Powyższe prowadzi do wniosku, iż trafnie Sąd I instancji uznał przedmiotową gwarancję ubezpieczeniową udzieloną przez pozwanego za bezwarunkową

i akcesoryjną, a podnoszone w apelacji zarzuty naruszenia przezeń prawa materialnego, tj. art. 65 i art. 353¹ k.c. wskutek błędnej wykładni tej umowy ocenić należy jako nietrafne.

We wniesionej apelacji – pomimo braku sformułowania zarzutu naruszenia

art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie, pozwany wskazał również, że jako gwarant ma prawo powoływania się na zarzut nadużycia prawa przez beneficjenta

gwarancji, w szczególności niehonorowania przez beneficjenta gwarancji jej celu.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy jako bezzasadną i zbyt daleko posuniętą, należy ocenić obronę pozwanego przez odwołanie się do zarzutu nadużycia

prawa podmiotowego przez powoda (art. 5 k.c.). Zarzut nadużycia prawa podmiotowego w stosunkach pomiędzy profesjonalnymi uczestnikami życia gospodarczego powinien dotyczyć tylko sytuacji wyjątkowej, wtedy gdy nadużycie jest ewidentne, przykładowo gdy gwarancja stała się narzędziem uzyskania nienależnych korzyści, gdy jej wykorzystanie jest wynikiem zмовы osób zainteresowanych albo gdy brak stosunku podstawowego, którego zabezpieczenie stanowiło cel gwarancji (zob. uchwałę Sądu Najwyższego Izba Cywilna z dnia

28 kwietnia 1995 r., sygn. akt III CZP 166/94, OSNC 1995, nr 10, poz. 135). Mając na uwadze zebrane w sprawie dowody, Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że

do takiego nadużycia w przedmiotowej sprawie nie doszło. Pozwany bezzasadnie uważał, że gwarancja zabezpieczała jedynie zwrot niektórych roszczeń powoda wobec wykonawcy wynikłych z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy,

z czym nie sposób się zgodzić i co z treści gwarancji nie wynika, a co było już omawiane powyżej.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego na podstawie

art. 385 k.p.c. O kosztach postępowania przed Sądem II instancji orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 6 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia

w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...).

KP